

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (štvrtá komora)

z 23. októbra 2014 *

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania — Smernice 2003/54/ES a 2003/55/ES —
Ochrana spotrebiteľa — Vnútroštatna právna úprava stanovujúca obsah spotrebiteľských zmlúv, na ktoré sa vzťahuje všeobecná
zásobovacia povinnosť — Cena služby jednostranne zmenená predávajúcim alebo dodávateľom —
Oznámenie dôvodov, podmienok a rozsahu zmeny v primeranej lehote pred nadobudnutím
jej účinnosti“

V spojených veciach C-359/11 a C-400/11,

ktorých predmetom sú návrhy na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podané rozhodnutiami Bundesgerichtshof (Nemecko) z 18. mája 2011 a 29. júna 2011 a doručené Súdnemu dvoru 8. a 28. júla 2011, ktoré súvisia s konaniami:

Alexandra Schulz

proti

Technische Werke Schussental GmbH und Co. KG

a

Josef Egbringhoff

proti

Stadtwerke Ahaus GmbH,

SÚDNY DVOR (štvrtá komora),

v zložení: predseda štvrtej komory L. Bay Larsen, sudcovia J. Malenovský, M. Safjan (spravodajca),
A. Prechal a K. Jürimäe,

generálny advokát: N. Wahl,

tajomník: V. Tourrès, referent,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 27. februára 2014,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— A. Schulz, v zastúpení: K. Guggenberger, Rechtsanwalt,

* Jazyk konania: nemčina.

- J. Egbringhoff, v zastúpení: L. Voges-Wallhöfer, Rechtsanwalt,
- Technische Werke Schussental GmbH und Co. KG, v zastúpení: P. Rosin, Rechtsanwalt,
- Stadtwerke Ahaus GmbH, v zastúpení: P. Rosin a A. von Graevenitz, Rechtsanwälte,
- nemecká vláda, v zastúpení: T. Henze a B. Beutler, splnomocnení zástupcovia,
- Európska komisia, v zastúpení: S. Grünheid, O. Beynet, M. Owsiany-Hornung a J. Herkommer, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 8. mája 2014,

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrhy na začatie prejudiciálnych konaní sa týkajú výkladu článku 3 ods. 5 a prílohy A písm. b) a c) smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/54/ES z 26. júna 2003 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrickou energiou a o zrušení smernice 96/92/ES (Ú. v. EÚ L 176, s. 37; Mim. vyd. 12/002, s. 211), ako aj článku 3 ods. 3 a prílohy A písm. b) a c) smernice Európskeho parlamentu a Rady č. 2003/55/ES z 26. júna 2003 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh so zemným plynom, ktorou sa ruší smernica 98/30/ES (Ú. v. EÚ L 176, s. 57; Mim. vyd. 12/002, s. 230).
- 2 Tieto návrhy boli podané v rámci dvoch sporov medzi pani Schulzovou a Technische Werke Schussental GmbH und Co. KG (ďalej len „TWS“), ako aj medzi pánom Egbringhoffom a Stadtwerke Ahaus GmbH (ďalej len „SA“) týkajúcich sa používania podnikmi TWS a SA údajne protiprávných ustanovení v spotrebiteľských zmluvách, na ktoré sa vzťahuje všeobecná zásobovacia povinnosť.

Právny rámec

Právo Únie

Smernica 93/13/EHS

- 3 Článok 1 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (Ú. v. ES L 95, s. 29; Mim. vyd. 15/002, s. 288) stanovuje:

„1. Účelom tejto smernice je aproximovať zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia členských štátov, ktoré sa [týkajú] nekalých podmienok v zmluvách uzatvorených medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom.

2. Zmluvné podmienky, ktoré odrážajú záväzné [kogentné – *neoficiálny preklad*] zákonné alebo regulačné ustanovenia a ustanovenia alebo zásady medzinárodných dohovorov, ktorých sú členské štáty alebo spoločenstvo zmluvnou stranou, najmä v oblasti dopravy, nepodliehajú ustanoveniam tejto smernice.“

Smernica 2003/54

4 Odôvodnenia 24 a 26 smernice 2003/54 stanovujú:

„(24) Členské štáty by mali zabezpečiť, aby zákazníci z domácností, a pokiaľ to členské štáty považujú za vhodné, aj malé podniky požívali právo zásobovania elektrickou energiou určenej kvality za jasne porovnateľné, transparentné a primerané ceny. S cieľom zabezpečiť udržiavanie vysokého štandardu služby vo verejnom záujme v spoločenstve by sa mali všetky opatrenia prijaté členskými štátmi na dosiahnutie cieľov tejto smernice pravidelne oznamovať Komisii. ...

...

(26) Rešpektovanie požiadaviek služby vo verejnom záujme je pre túto smernicu zásadné a je dôležité, aby táto smernica stanovovala spoločné minimálne normy rešpektované všetkými členskými štátmi zohľadňujúce ciele ochrany spotrebiteľa, bezpečnosti dodávky... a rovnocennej úrovne hospodárskej súťaže vo všetkých členských štátoch. Je dôležité, aby sa požiadavky služby vo verejnom záujme interpretovali na vnútroštátnom základe, berúc do úvahy vnútroštátne pomery a na základe rešpektovania práva spoločenstva.“

5 Podľa článku 3 smernice 2003/54:

„...“

2. So zreteľom na príslušné ustanovenia zmluvy... členské štáty môžu podnikom fungujúcim v odvetví elektroenergetiky z hľadiska všeobecného hospodárskeho záujmu uložiť povinnosti vzhľadom na službu vo verejnom záujme [povinnosti služby vo verejnom záujme – *neoficiálny preklad*], ktoré sa môžu vzťahovať na bezpečnosť, vrátane bezpečnosti dodávky, pravidelnosti, kvality a ceny dodávok... Takéto povinnosti sú jasne definované, transparentné, nediskriminačné, overiteľné...

3. Členské štáty zabezpečia, aby všetci zákazníci v domácnostiach, a ak to členské štáty uznajú za vhodné, aj malé podniky... využívali univerzálnu službu, čo znamená na svojom území právo na dodávku elektrickej energie v stanovenej kvalite za primerané, jednoducho a jasne porovnateľné a transparentné ceny. Na to, aby členské štáty zabezpečili nariadenie o univerzálnej službe [poskytovanie univerzálnej služby – *neoficiálny preklad*], môžu určiť dodávateľa poslednej inštalácie. ...

...

5. Členské štáty prijímajú náležité opatrenia na ochranu koncových zákazníkov a zabezpečujú najmä, aby existovali dostatočné záruky na ochranu zraniteľných zákazníkov, vrátane opatrení na zabránenie ich odpojeniu. V tejto súvislosti môžu členské štáty prijímať opatrenia na ochranu konečných zákazníkov z odľahlých oblastí. Zabezpečia vysoké stupne ochrany zákazníka, najmä vzhľadom na transparentnosť týkajúcu sa zmluvných podmienok, všeobecných informácií a mechanizmov na riešenie sporov. Členské štáty zabezpečujú, aby oprávnený zákazník bol naozaj schopný prejsť k inému dodávateľovi. Tieto opatrenia musia zahŕňať opatrenia uvedené v prílohe A, aspoň pokiaľ ide o zákazníkov z radov domácností.

...“

6 Príloha A smernice 2003/54 týkajúca sa opatrení na ochranu spotrebiteľov, stanovuje:

„Bez toho, aby boli dotknuté pravidlá spoločenstva na ochranu zákazníka, najmä... smernic[e] Európskeho parlamentu a Rady 97/7/ES [z 20. mája 1997 o ochrane spotrebiteľa vzhľadom na zmluvy na diaľku (Ú. v. ES L 144, s. 19; Mim. vyd. 15/003, s. 319)] a... 93/13..., opatrenia uvedené v článku 3 majú zákazníkom zabezpečiť, aby:

...

b) dostávali primerané informácie o akomkoľvek úmysle zmeniť zmluvné podmienky, ako aj informácie o svojom práve na odstúpenie v prípade jej vypovedania. Poskytovatelia služieb svojim zákazníkom priamo oznamujú akékoľvek zvýšenie poplatkov v náležitom čase, nie neskôr než je jedno bežné zúčtovacie obdobie po tom, čo zvýšenie nadobudne účinnosť. Členské štáty zabezpečia, aby zákazníci mohli slobodne odstupovať od zmlúv, ak nesúhlasia s novými podmienkami, ktoré im oznámil ich poskytovateľ služieb v oblasti elektroenergetiky;

c) dostávali transparentné informácie o uplatňovaných cenách a tarifikách a o štandardných podmienkach týkajúcich sa prístupu a používania služieb v oblasti elektroenergetiky;

...“

Smernica 2003/55

7 Odôvodnenia 26 a 27 smernice 2003/55 stanovujú:

„(26) Aby sa zabezpečilo udržanie vysokého štandardu služby vo verejnom záujme v spoločenstve, všetky opatrenia členských štátov na dosiahnutie cieľov tejto smernice musia byť pravidelne oznamované Komisii. ...

Členské štáty by mali zabezpečiť, aby odberatelia pri pripojení na plynárenskú sústavu boli informovaní o svojich právach na dodávku zemného plynu v stanovenej kvalite a za primerané ceny. ...

(27) Rešpektovanie požiadaviek služby vo verejnom záujme je pre túto smernicu zásadné a je dôležité, aby táto smernica stanovovala spoločné minimálne normy rešpektované všetkými členskými štátmi zohľadňujúce ciele ochrany spotrebiteľa, bezpečnosti dodávky... a rovnocennej úrovne hospodárskej súťaže vo všetkých členských štátoch. Je dôležité, aby požiadavky služby vo verejnom záujme mohli byť interpretované na národnom princípe s ohľadom na okolnosti daného štátu pod podmienkou dodržiavania právnych predpisov spoločenstva.“

8 Článok 3 smernice 2003/55 stanovuje:

„...“

2. Berúc plne do úvahy príslušné ustanovenia zmluvy... môžu členské štáty uložiť podnikom pôsobiacim v plynárenskom sektore vo všeobecnom ekonomickom záujme povinnosti služby vo verejnom záujme, ktoré sa môžu týkať bezpečnosti, vrátane zabezpečenia dodávky, pravidelnosti, kvality a ceny dodávok... Tieto povinnosti majú byť jasne definované, transparentné, nediskriminačné, overiteľné...

3. Členské štáty prijímú vhodné opatrenia na ochranu koncových odberateľov a na zabezpečenie vysokej úrovne ochrany spotrebiteľa, najmä zabezpečia vhodné záruky na ochranu zraniteľných odberateľov, vrátane vhodných opatrení, ktoré im pomôžu brániť sa proti odpojeniu. V tejto súvislosti môžu prijať vhodné opatrenia na ochranu odberateľov v odľahlých oblastiach, ktorí sú pripojení na

plynárenskú sústavu. Členské štáty môžu pre odberateľov pripojených na plynárenskú sústavu určiť dodávateľov poslednej inštancie. Zabezpečia vysokú úroveň ochrany spotrebiteľa, najmä s ohľadom na transparentnosť všeobecných zmluvných podmienok, všeobecných informačných mechanizmov a mechanizmov na urovnávanie sporov. Členské štáty zabezpečia, aby bol oprávnený odberateľ účinne schopný prejsť k inému dodávateľovi. Prinajmenšom v prípade odberateľov z radov domácností tieto opatrenia zahŕňajú opatrenia uvedené v prílohe A.

...“

- 9 Príloha A smernice 2003/55 týkajúca sa opatrení na ochranu spotrebiteľov stanovuje:

„Bez toho, aby boli dotknuté pravidlá spoločenstva o ochrane spotrebiteľa, najmä... smern[ice] Európskeho parlamentu a Rady 97/7/ES a... 93/13, slúžia opatrenia uvedené v článku 3 na zabezpečenie, [že] odberatelia:

...

- b) dostanú primerané oznámenie o úmysle zmeniť podmienky zmluvy a budú informovaní o svojom práve odstúpiť od zmluvy pri obdržaní takéhoto oznámenia. Poskytovatelia služieb v primeranej lehote priamo upozornia svojich predplatiteľov [odberateľov – *neoficiálny preklad*] na akékoľvek zvýšenie poplatkov, nie však neskôr ako za jedno bežné účtovacie obdobie po nadobudnutí účinnosti takéhoto zvýšenia. Členské štáty zabezpečia, aby odberatelia mohli slobodne odstúpiť od zmluvy, ak nesúhlasia s novými podmienkami oznámenými ich poskytovateľom plynárenských služieb;
- c) dostanú transparentné informácie o platných cenách a tarifikách a o štandardných podmienkach týkajúcich sa prístupu a využívania plynárenských služieb;

...“

Nemecké právo

- 10 § 36 ods. 1 zákona o správe energie [Gesetz über die Elektrizitäts- und Gasversorgung (Energiewirtschaftsgesetz)] zo 7. júla 2005 (BGBl 2005 I, s. 1970, ďalej len „EnWG“) stanovuje:

„Podniky dodávajúce energie sú povinné, aby pre tie oblasti distribučnej siete, pre ktoré zabezpečujú základnú dodávku pre odberateľov v domácnostiach, zverejnili všeobecné obchodné podmienky a tarifné ceny vzťahujúce sa na zásobovanie nízkym napätím alebo nízkym tlakom a zverejnili ich na internete, ako aj zásobovali všetkých odberateľov v domácnostiach pri dodržaní týchto podmienok a cien...“

- 11 § 39 EnWG stanovuje:

„1. Spolkové ministerstvo... môže... dekrétom regulovať... určenie všeobecných tarifných cien poskytovaných základnými dodávateľmi.... Okrem toho môže upraviť ustanovenia týkajúce sa obsahu a štruktúry všeobecných tarifných cien, ako aj regulovať práva a povinnosti medzi dodávateľmi elektrickej energie a ich odberateľmi.

2. Ministerstvo... môže... primeraným spôsobom prostredníctvom dekrétu... stanoviť všeobecné podmienky dodávok energií nízkeho napätia alebo nízkeho tlaku odberateľom v domácnostiach v rámci poskytovania základných dodávok alebo náhradných dodávok, a teda jednotne stanoviť ustanovenia zmlúv, prijať úpravu týkajúcu sa uzatvárania zmlúv, ich obsahu, ako aj ich zániku, ako aj

určiť práva a povinnosti zmluvných strán. V rámci toho musí zohľadňovať záujmy oboch zmluvných strán. Prvá a druhá veta tohto odseku sa analogicky vzťahujú na podmienky zmlúv o dodávkach, ktoré sa spravujú verejným právom, okrem právnej úpravy súvisiacej so správnym konaním.“

- 12 Nariadenie o všeobecných podmienkach dodávok plynu tarifným odberateľom (Verordnung über Allgemeine Bedingungen für die Gasversorgung von Tarifkunden) z 21. júna 1979 (BGBl. 1979 I, s. 676, ďalej len „AVBGasV“), uplatniteľné na spor vo veci samej vo veci C-359/11, bolo zrušené nariadením o všeobecných podmienkach základných dodávok plynu odberateľom v domácnostiach a náhradných dodávok plynu pochádzajúceho z nízkotlakovej siete (Verordnung über Allgemeine Bedingungen für die Grundversorgung von Haushaltskunden und die Ersatzversorgung mit Gas aus dem Niederdrucknetz) z 26. októbra 2006 (BGBl. I, s. 2396).

- 13 Podľa § 1 ods. 1 a 2 AVBGasV:

„1. Všeobecné podmienky, za ktorých sú plynárenské podniky povinné... pripojiť každú osobu k svojej distribučnej sieti a dodávať plyn za všeobecné tarifné ceny, sú stanovené v § 2 až § 34 tohto nariadenia. Tieto podmienky sú súčasťou zmluvy o dodávkach.

2. Odberateľ v zmysle tohto nariadenia je tarifný odberateľ.“

- 14 § 4 ods. 1 a 2 AVBGasV stanovoval:

„1. Dodávateľ plynu dodáva plyn vo všeobecných tarifikách a za všeobecných podmienok. Výhrevnosť, z ktorej sa na základe výrobných a nákupných pomerov dodávateľa určuje rozsah kolísania, ako aj pokojový tlak plynu rozhodujúci pre dodávku plynu odberateľom, sa určujú podľa všeobecných taríf.

2. Zmeny všeobecných taríf a podmienok nadobúdajú účinnosť až po ich verejnom oznámení.

...“

- 15 § 32 ods. 1 a 2 AVBGasV stanovoval:

„1. Zmluva platí bez prerušenia až do jej vypovedania niektorou zo zmluvných strán s výpovednou lehotou jeden mesiac, ktorá začína plynúť od konca kalendárneho mesiaca doručenia výpovede.

2. V prípade zmeny všeobecných taríf alebo všeobecných podmienok plynárenským podnikom v rámci tohto nariadenia odberateľ môže odstúpiť od zmluvy s dvojtýždňovou výpovednou lehotou, ktorá začína plynúť od konca kalendárneho mesiaca verejného oznámenia ich zmeny.

...“

- 16 Nariadenie o všeobecných podmienkach dodávok elektrickej energie tarifným odberateľom (Verordnung über Allgemeine Bedingungen für die Gasversorgung von Tarifkunden) z 21. júna 1979 (BGBl. 1979 I, s. 684, ďalej len „AVBEltV“) bolo zrušené nariadením o všeobecných podmienkach základných a náhradných dodávok elektrickej energie domácnostiam zo siete nízkeho napätia (Verordnung über Allgemeine Bedingungen für die Grundversorgung von Haushaltskunden und die Ersatzversorgung mit Elektrizität aus dem Niederspannungsnetz, Stromgrundversorgungsverordnung) z 26. októbra 2006 (BGBl. I, s. 2391, ďalej len „StromGVV“).

- 17 Podľa § 1 ods. 1 a 2 AVBEltV:

„1. Všeobecné podmienky, za ktorých sú dodávateľia elektriny povinní... pripojiť odberateľov k svojej sieti a dodávať nízke napätie za všeobecné tarifné ceny, sú stanovené v § 2 až § 34 tohto nariadenia. Tieto podmienky sú súčasťou zmluvy o dodávkach.

2. Odberateľ v zmysle tohto nariadenia je tarifný odberateľ.“

18 § 4 ods. 1 a 2 AVBEltV stanovoval:

„1. Dodávateľ elektriny dodáva vo všeobecných tarifách a za všeobecných podmienok: elektrinu...”

2. Zmeny všeobecných taríf a podmienok nadobúdajú účinnosť až po ich verejnom oznámení.“

19 § 32 ods. 1 a 2 AVBEltV stanovoval:

„1. Zmluva platí bez prerušenia až do jej vypovedania niektorou zo zmluvných strán s výpovednou lehotou jeden mesiac, ktorá začína plynúť od konca kalendárneho mesiaca doručenia výpovede.

2. V prípade zmeny všeobecných taríf alebo všeobecných podmienok dodávateľom elektriny v rámci tohto nariadenia odberateľ môže odstúpiť od zmluvy s dvojtýždňovou výpovednou lehotou, ktorá začína plynúť od konca kalendárneho mesiaca verejného oznámenia ich zmeny.“

20 Podľa § 1 ods. 1 StromGVV:

„Toto nariadenie stanovuje všeobecné podmienky, za akých musia dodávatelia elektriny dodávať elektrinu za všeobecných tarifných cien odberateľom nízkeho napätia v domácnostiach v rámci základných dodávok v súlade s § 36 ods. 1 EnWG. Ustanovenia tohto nariadenia sú neoddeliteľnou súčasťou zmluvy o základnej dodávke uzavretej medzi základnými dodávateľmi a odberateľmi v domácnostiach...”

21 Podľa § 5 ods. 2 a 3 StromGVV:

„2. Zmeny všeobecných tarifných cien a ďalších podmienok nadobúdajú systematicky účinnosť na začiatku príslušného mesiaca a len po ich verejnom oznámení, ku ktorému musí dôjsť minimálne šesť týždňov pred dňom nadobudnutia platnosti uvedených zmien. V momente verejného oznámenia je základný dodávateľ povinný zaslať odberateľovi písomné oznámenie týkajúce sa uvedených zmien a zverejniť ich na svojej internetovej stránke.

3. Zmeny všeobecných tarifných cien a ďalších podmienok sa neuplatňujú na odberateľa, ktorý v prípade v lehote podanej výpovede zmluvy uzavretej so základným dodávateľom preukáže, že uzavretím príslušnej zmluvy v mesiaci nasledujúcom po doručení výpovede došlo k zmene dodávateľa.“

Spory vo veci samej a prejudiciálne otázky

Vec C-359/11

22 Pani Schulz sa pri nadobudnutí pozemku od samosprávneho združenia obcí v roku 1990 v kúpnej zmluve zaviazala, že pre budovy, ktoré na tomto pozemku postaví, bude na všetky potreby kúrenia a výroby teplej vody používať plyn ako hlavný zdroj energie a že ho bude odoberať od komunálneho podniku Weingarten (Nemecko).

23 V roku 1991 uzavrela pani Schulz zmluvu o dodávke plynu s komunálnym podnikom Weingarten. TWS, dodávateľ zemného plynu, ktorý zabezpečuje úlohy tohto podniku, dodal uvedený plyn pani Schulzovej ako odberateľke s bežnou tarífou.

- 24 V súlade s § 1 ods. 1 AVBGasV boli všeobecné podmienky zmlúv o dodávkach plynu, ktoré sú upravené v tomto nariadení, priamo zahrnuté do uvedenej zmluvy.
- 25 Daná právna úprava umožňovala dodávateľovi plynu jednostranne meniť ceny plynu bez uvedenia dôvodu, podmienok a rozsahu takej zmeny, pričom však zaručovala, že zákazníci budú o tomto zvýšení tarifných cien informovaní a budú môcť od zmluvy odstúpiť.
- 26 Od 1. januára 2003 do 1. januára 2007 TWS zvýšil ceny plynu celkovo štyrikrát. Pani Schulz namietala proti ročným vyúčtovaniam za roky 2005 až 2007, pričom tvrdila, že dané zvýšenia boli príliš vysoké.
- 27 Amtsgericht (miestny súd), na ktorý podal TWS žalobu proti pani Schulzovej o zaplatenie súm dlžných podľa uvedených vyúčtovaní, zaviazal pani Schulzovú na zaplatenie 2 733,12 eura spolu s úrokmi z omeškania a trovami konania.
- 28 Po tom, ako pani Schulz neuspela so svojím odvolaním, podala opravný prostriedok „Revision“ na vnútroštátny súd, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania.
- 29 Keďže Bundesgerichtshof zastával názor, že rozhodnutie vo veci samej závisí od výkladu ustanovení smernice 2003/55, rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Má sa článok 3 ods. 3... smernice 2003/54... [v spojení s jej prílohou A písm. b) a/alebo c)] vykladať v tom zmysle, že vnútroštátna právna úprava o zmenách cien v zmluvách o dodávkach plynu s odberateľmi plynu v domácnostiach, ktorým sa dodáva plyn v rámci všeobecnej zásobovacej povinnosti (odberatelia s bežnou tarifou), spĺňa požiadavky na nevyhnutnú mieru transparentnosti, ak v nej síce nie sú uvedené dôvody, podmienky a obsah zmeny cien, avšak sa v každom prípade zaručuje, že dodávateľ plynu oznámi svojim odberateľom každé zvýšenie cien včas a odberatelia majú právo odstúpiť od zmluvy, ak nesúhlasia so zmenenými podmienkami, ktoré im boli oznámené?“

Vec C-400/11

- 30 Mestský dodávateľ SA dodáva elektrinu a plyn pánovi Egbringhoffovi. V období od roku 2005 do roku 2008 SA viackrát zvýšil ceny elektriny a plynu. Pán Egbringhoff vzniesol námietky proti ročnému vyúčtovaniu za rok 2005, pričom tvrdil, že dané zvýšenia boli nespravodlivé. S výhradou tejto námietky však faktúry za roky 2005 až 2007 zaplatil.
- 31 Pán Egbringhoff podal žalobu, ktorou sa domáhal zaviazat SA na vrátenie sumy vo výške 746,54 eura spolu s úrokmi z omeškania, ako aj uložiť SA povinnosť použiť na výpočet cien elektriny a plynu za rok 2008 ceny, ktoré platili v roku 2004.
- 32 Po tom, ako pán Egbringhoff neuspel v prvostupňovom konaní ani pri odvolaní, podal opravný prostriedok „Revision“ na vnútroštátny súd, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania.
- 33 Tento vnútroštátny súd uvádza, že pokiaľ ide o dodávky elektriny, všeobecné podmienky uvedené v zmluvách uzavretých s odberateľmi boli stanovené počas sporného obdobia podľa AVBEltV a StromGVV a na základe tejto právnej úpravy boli zahrnuté do zmlúv uzavretých s odberateľmi s bežnou tarifou.
- 34 Uvedená právna úprava umožňovala dodávateľovi elektriny jednostranne meniť ceny elektriny bez uvedenia dôvodu, podmienok alebo rozsahu tejto zmeny, pričom zaručovala, že zákazníci budú o tejto zmene informovaní a budú môcť od zmluvy odstúpiť.

- 35 Keďže Bundesgerichtshof už vo veci C-359/11 požiadal Súdny dvor o výklad smernice 2003/55, považuje za postačujúce, ak v rámci veci C-400/11 požiada Súdny dvor len o výklad smernice 2003/54. Preto Bundesgerichtshof rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Má sa článok 3 ods. 5... smernice 2003/54... [v spojení s jej prílohou A písm. b) a/alebo c)] vykladať v tom zmysle, že vnútroštátna právna úprava o zmenách cien v zmluvách o dodávkach elektriny s odberateľmi elektriny v domácnosti, ktorým sa dodáva elektrina v rámci všeobecnej zásobovacej povinnosti (odberatelia s bežnou tarifou), spĺňa požiadavky na nevyhnutnú mieru transparentnosti, ak v nej síce nie sú uvedené dôvody, podmienky a obsah zmeny cien, avšak sa v každom prípade zaručuje, že dodávateľ elektriny oznámi svojim odberateľom každé zvýšenie cien včas a odberatelia majú právo odstúpiť od zmluvy, ak nesúhlasia so zmenenými podmienkami, ktoré im boli oznámené?“

Konanie pred Súdnym dvorom

- 36 Dňa 14. septembra 2011 predseda Súdneho dvora rozhodol prerušiť konanie vo veciach C-359/11 a C-400/11 do vyhlásenia rozsudku 21. marca 2013 vo veci C-92/11.
- 37 Rozhodnutím Súdneho dvora zo 7. januára 2014 boli veci C-359/11 a C-400/11 spojené na účely ústnej časti konania a rozsudku.

O prejudiciálnych otázkach

- 38 Vnútroštátny súd sa svojimi otázkami, ktoré treba preskúmať spoločne, v podstate pýta, či sa článok 3 ods. 5 smernice 2003/54 v spojení s jej prílohou A a článok 3 ods. 3 smernice 2003/55 v spojení s jej prílohou A majú vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave, o akú ide vo veci samej, ktorá určuje obsah zmlúv o dodávkach elektriny a plynu uzatvorených s odberateľmi, na ktorých sa vzťahuje všeobecná zásobovacia povinnosť, a ktorá stanovuje možnosť zmeniť tarifnú cenu týchto dodávok, ale odberateľom nezaručuje, že budú v primeranej lehote pred nadobudnutím účinnosti tejto zmeny informovaní o jej dôvodoch, podmienkach a rozsahu.
- 39 Na úvod treba uviesť, že cieľom uvedených smerníc je zlepšiť fungovanie vnútorného trhu s elektrickou energiou a plynom. Nediskriminačný a transparentný prístup do siete, ktorý sa poskytuje za spravodlivú cenu, je potrebný na riadne fungovanie hospodárskej súťaže a má prvoradý význam pre dobudovanie vnútorného trhu s elektrinou a plynom (pozri v tomto zmysle rozsudok Sabatauskas a i., C-239/07, EU:C:2008:551, bod 31).
- 40 Ustanovenia smerníc 2003/54 a 2003/55 sa zakladajú na snahe o ochranu spotrebiteľa (pozri v tomto zmysle rozsudok Enel Produzione, C-242/10, EU:C:2011:861, body 39, 54 a 56). Táto snaha úzko súvisí s liberalizáciou príslušných trhov, ako aj s cieľom, ktorý tieto smernice taktiež sledujú, a ktorým je zabezpečiť stabilnú dodávku elektriny a plynu (pozri v tomto zmysle rozsudok Essent a i., C-105/12 až C-107/12, EU:C:2013:677, body 59 až 65).
- 41 V tejto súvislosti článok 3 ods. 5 smernice 2003/54 a článok 3 ods. 3 smernice 2003/55 stanovujú ustanovenia, ktoré umožňujú dosiahnuť cieľ uvedený v predchádzajúcom bode.
- 42 Na jednej strane v súlade so znením týchto ustanovení členské štáty prijímajú náležité opatrenia na ochranu koncových zákazníkov a zabezpečujú najmä, aby existovali dostatočné záruky na ochranu zraniteľných spotrebiteľov, vrátane opatrení na zabránenie ich odpojeniu od dodávok energií. Na tento účel môžu členské štáty podľa článku 3 ods. 3 oboch týchto smerníc určiť dodávateľa poslednej inštancie.

- 43 Ako uvádza nemecká vláda vo svojich pripomienkach, v takom prípade zmluvy o dodávke vo veci samej sú zmluvami uzavretými medzi dodávateľmi, ktorí konajú ako dodávatelia poslednej inštancie, a odberateľmi, ktorí o to požiadajú.
- 44 Keďže títo dodávatelia elektriny a plynu sú v rámci povinností stanovených vnútroštátnou právnou úpravou povinní uzavrieť zmluvy so zákazníkmi, ktorí o to požiadajú a ktorí majú nárok na podmienky stanovené v uvedenej právnej úprave, treba zohľadniť aj hospodárske záujmy týchto dodávateľov, pretože si nemôžu vybrať zmluvného partnera a nemôžu slobodne skončiť zmluvný vzťah.
- 45 Na druhej strane, pokiaľ ide presnejšie o práva zákazníkov, ako bolo s ohľadom na smernicu 2003/55 uvedené v bode 45 rozsudku RWE Vertrieb (C-92/11, EU:C:2013:180), táto smernica vo svojom článku 3 ods. 3 zaväzuje členské štáty, aby spotrebiteľom zaručili vysokú úroveň ochrany v súvislosti s transparentnosťou zmluvných podmienok. Toto konštatovanie platí rovnako pre článok 3 ods. 5 smernice 2003/54.
- 46 Okrem práva na odstúpenie od zmluvy o dodávke stanoveného v prílohe A písm. b) oboch týchto smerníc musia mať odberatelia tiež možnosť spochybniť zmenu ceny dodávky.
- 47 Za podmienok stanovených v bodoch 43 a 44 tohto rozsudku, aby odberatelia mali v plnej miere a skutočne možnosť uplatniť tieto práva a s úplnou znalosťou veci rozhodnúť o prípadnom odstúpení od zmluvy alebo spochybnení zmeny ceny za dodávku, musia byť v primeranej lehote pred nadobudnutím účinnosti tejto zmeny informovaní o jej dôvodoch, podmienkach a rozsahu.
- 48 V dôsledku toho taká vnútroštátna právna úprava, o akú ide vo veci samej, ktorá za týchto podmienok nezaručuje, že informácia uvedená v predchádzajúcom bode sa oznámi odberateľovi v domácnosti v primeranej lehote, nezodpovedá požiadavkám stanoveným v smerniciach 2003/54 a 2003/55.
- 49 Isteže, v rozsudku RWE Vertrieb (EU:C:2013:180) týkajúcom sa zmlúv o dodávkach plynu, na ktoré sa vzťahovali smernice 93/13 a 2003/55, Súdny dvor rozhodol, že zásadný význam má informácia, ktorá sa transparentným spôsobom oznámi odberateľovi pred uzavretím zmluvy a ktorá sa týka dôvodov a spôsobu, akým sa menia poplatky za dodávku tohto plynu.
- 50 Treba však uviesť, že vo veci, v ktorej bol vyhlásený rozsudok RWE Vertrieb (EU:C:2013:180), sa predmetná informačná povinnosť pred uzavretím zmluvy zakladala aj na ustanoveniach smernice 93/13.
- 51 V súlade s článkom 1 smernice 93/13 zmluvné podmienky, ktoré odrážajú kogentné zákonné alebo regulačné ustanovenia, nepodliehajú ustanoveniam tejto smernice.
- 52 Keďže v prejednávanej veci sa obsah zmlúv, o ktorý ide v sporoch vo veci samej, spravuje ustanoveniami nemeckého právneho poriadku, ktoré sú kogentné, smernica 93/13 sa neuplatní.
- 53 Vzhľadom na predchádzajúce úvahy treba na položené otázky odpovedať tak, že článok 3 ods. 5 smernice 2003/54 v spojení s jej prílohou A a článok 3 ods. 3 smernice 2003/55 v spojení s jej prílohou A sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave, o akú ide vo veci samej, ktorá určuje obsah zmlúv o dodávkach elektriny a plynu uzatvorených s odberateľmi, na ktorých sa vzťahuje všeobecná zásobovacia povinnosť, a ktorá stanovuje možnosť zmeniť tarifnú cenu týchto dodávok, ale odberateľom nezaručuje, že budú v primeranej lehote pred nadobudnutím účinnosti tejto zmeny informovaní o jej dôvodoch, podmienkach a rozsahu.

O obmedzení časových účinkov tohto rozsudku

- 54 Za predpokladu, že by rozsudok mohol mať za následok, že vnútroštátna právna úprava, o akú ide vo veci samej, nespĺňa požiadavky transparentnosti stanovené smernicami 2003/54 a 2003/55, TWS a SA vo svojich písomných pripomienkach požiadali o obmedzenie časových účinkov rozsudku tak, aby boli odložené o 20 mesiacov s cieľom umožniť vnútroštátnemu zákonodarcovi prispôbiť sa dôsledkom, ktoré tento rozsudok spôsobí. Nemecká vláda vo svojich písomných pripomienkach požiadala Súdny dvor, aby zvážil možnosť obmedziť časové účinky tohto rozsudku.
- 55 Na podporu tejto žiadosti TWS a SA uviedli závažné dôsledky, ktoré by boli spôsobené celému odvetviu dodávok elektriny a plynu v Nemecku. Ak by sa totiž zmeny tarifných cien považovali za ceny v rozpore s právom Únie, dodávatelia by boli povinní spätne vrátiť sumy, ktoré počas viacerých rokov odberatelia zaplatili, čo by mohlo ohroziť samotnú existenciu uvedených dodávateľov a mať negatívne dôsledky na zabezpečenie dodávok elektriny a plynu odberateľom.
- 56 Títo účastníci dodali, že ako vyplýva zo správy, ktorú predložila Bundesnetzagentur (Spolková agentúra pre sieťové odvetvia), v roku 2012 bol 4,1 miliónu zákazníkom dodaný plyn na základe záväzných ustanovení nariadenia z 26. októbra 2006 o všeobecných podmienkach základných dodávok plynu odberateľom v domácnostiach a náhradných dodávok plynu pochádzajúceho z nízkotlakovej siete. Z uvedenej správy tiež vyplýva, že 40 % zo 46 miliónov odberateľov v domácnostiach je zásobovaných elektrinou v súlade s kogentným režimom StromGVV.
- 57 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že Súdny dvor môže iba výnimočne pri uplatňovaní všeobecnej zásady právnej istoty obsiahnutej v právnom poriadku Únie pristúpiť k obmedzeniu možnosti všetkých dotknutých osôb dovoľávať sa toho ustanovenia, ktoré vyložil, aby sa spochybnili právne vzťahy, ktoré vznikli v dobrej viere. Na rozhodnutie o takom obmedzení je nevyhnutné, aby boli splnené dve podstatné kritériá, a to dobrá viera dotknutých osôb a riziko vážnych ťažkostí (rozsudok RWE Vertrieb, EU:C:2013:180, bod 59 a citovaná judikatúra).
- 58 Konkrétnejšie, Súdny dvor sa uchýľoval k takémuto riešeniu len za presne stanovených okolností, a to najmä vtedy, keď existovalo riziko vážnych ekonomických dôsledkov, predovšetkým vzhľadom na veľký počet právnych vzťahov, ktoré vznikli v dobrej viere na základe právnej úpravy, ktorá sa oprávnene považovala za platnú, a keď sa zdalo, že jednotlivci a vnútroštátne orgány boli nabádaní k správaniu, ktoré nie je v súlade s právom Únie z dôvodu vážnej a objektívnej neistoty týkajúcej sa dosahu ustanovení práva Únie (pozri rozsudok Emerging Markets Series of DFA Investment Trust Company, C-190/12, EU:C:2014:249, bod 110 a citovanú judikatúru).
- 59 Pokiaľ ide o riziko vážnych ťažkostí, treba uviesť, že TWS a SA sa vo svojich písomných pripomienkach odvolávajú na štatistiky Spolkovej agentúry pre sieťové odvetvia za rok 2012, pričom uvádzajú množstvo odberateľov, ktorí uzavreli zmluvy spadajúce pod všeobecnú zásobovaciu povinnosť a týkajúce sa bezpečnosti, vrátane bezpečnosti dodávky, pravidelnosti, kvality a ceny dodávok elektriny a plynu, ktoré podliehajú vnútroštátnej právnej úprave, o akú ide vo veci samej.
- 60 Nebolo však preukázané, že spochybnenie právnych vzťahov, ktoré v minulosti nastali, by so spätnou účinnosťou rozvrátilo celé odvetvie dodávok elektriny a plynu v Nemecku.
- 61 Okrem toho, aj nemecká vláda vo svojich písomných pripomienkach pripustila, že nedokáže posúdiť dôsledky, aké bude mať vyhlásenie rozsudku, na podniky v odvetví dodávok elektriny a plynu.
- 62 V dôsledku toho treba konštatovať, že riziko vážnych ťažkostí v zmysle judikatúry citovanej v bode 57 tohto rozsudku, ktoré by mohlo odôvodniť obmedzenie časových účinkov tohto rozsudku, nemožno považovať za preukázané.

- 63 Vzhľadom na to, že druhé kritérium uvedené v bode 57 tohto rozsudku nie je splnené, nie je potrebné preskúmať, či je splnené kritérium založené na dobrej viere dotknutých osôb.
- 64 Z týchto úvah vyplýva, že časovú účinnosť tohto rozsudku nie je potrebné obmedziť.

O trovách

- 65 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdny dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (štvrtá komora) rozhodol takto:

Článok 3 ods. 5 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/54/ES z 26. júna 2003 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrickou energiou a o zrušení smernice 96/92/ES v spojení s prílohou A tejto smernice a článok 3 ods. 3 smernice Európskeho parlamentu a Rady č. 2003/55/ES z 26. júna 2003 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh so zemným plynom, ktorou sa ruší smernica 98/30/ES v spojení s prílohou A tejto smernice sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave, o akú ide vo veci samej, ktorá určuje obsah zmlúv o dodávkach elektriny a plynu uzatvorených s odberateľmi, na ktorých sa vzťahuje všeobecná zásobovacia povinnosť, a ktorá stanovuje možnosť zmeniť tarifnú cenu týchto dodávok, ale odberateľom nezaručuje, že budú v primeranej lehote pred nadobudnutím účinnosti tejto zmeny informovaní o jej dôvodoch, podmienkach a rozsahu.

Podpisy